

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice (RP 140/2016 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Marja Isomäki, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Arto Salmela, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Mikko Nygård, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Tero Tyni, Finlands Kommunförbund
- biträdande direktör Reijo Vuorento, Finlands Kommunförbund.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Regeringen föreslår att statsandelen för kommunal basservice blir 25,52 procent och kommunernas självfinansieringsandel 74,77 procent. Statsandelen sjunker med 0,38 procentenheter jämfört med i år. Förslaget till statsandelsprocent beaktar den föregående och den nuvarande regeringens anpassningsåtgärder, justeringen av kostnadsfördelningen och att kommunerna ska få full ersättning för kostnaderna för nya och utvidgade uppgifter. Att skatteinkomsterna minskar med 390 miljoner euro kompenseras genom ökad statsandel till kommunerna.

Utskottet konstaterar att den långa ekonomiska recessionen, det ökande kostnadstrycket och kommunernas skuldsättning försämrat kommunernas förutsättningar att svara på servicebehovet. Kommunerna har likväl lyckats anpassa sin verksamhet och kommunekonomin har visat sig vara starkare än väntat. Som ett led i strävan att säkra balansen i kommunekonomin har en minskning av kommunernas uppgifter och skyldigheter inletts. Utskottet noterar att det är särskilt utmanande att inom socialvården och hälso- och sjukvården hitta sparmål som inte hotar invånarnas grundläggande fri- och rättigheter.

Utlåtande ShUU 10/2016 rd

Vid dimensioneringen av statsandelen beaktas exempelvis stödjandet av den äldre befolkningens funktionsförmåga och jourreformen samt revideringen av den specialiserade sjukvården. Enligt propositionen om komplettering av budgetpropositionen (RP 249/2016 rd) höjs statsandelen för basservice med 55 miljoner euro till följd av att konsekvensbedömningarna i vissa regeringspropositioner har preciserats och kvalitetsrekommendationen om tjänster för äldre inte väntas medföra några besparingar nästa år.

Grunderna för rekommendationen för dimensioneringen av vårdpersonalen justeras så att ändringarna stärker den offentliga ekonomin med 70 miljoner euro år 2019. Avsikten med de nya rekommendationerna är bland annat att den personal som deltar i vården ska tas med i dimensioneringen i högre grad än i dag och att det särskilda dimensioneringskravet för personalen inom stöd-tjänster ska slopas. Reformen avses träda i kraft vid ingången av nästa år. Ändringarna uppskattas dock medföra besparingar först under de påföljande åren, och därför har man vid dimensioneringen av anslaget beaktat ett tillägg på 6 310 000 euro. Det är enligt utskottet positivt att ändringarna i dimensioneringsgrunderna ska göras så att dimensioneringen för personal som deltar i heldygnsomsorg i serviceboende fortsatt är minst 0,5 skötare per boende.

Utskottet konstaterar vidare att behandlingen av propositionen om pensionsstöd för långtidsarbetslösa (RP 226/2016 rd) och av propositionen om revidering av joursystemet och den specialiserade sjukvården (RP 224/2016 rd) fortfarande pågår i riksdagen. Utgången kan påverka bestämmandet av statsandelen för basservice.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 29.11.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Arja Juvonen saf
medlem Niilo Keränen cent
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Sanna Lauslahti saml
medlem Anne Louhelainen saf
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Sari Raassina saml
medlem Veronica Rehn-Kivi sv

Utlåtande ShUU 10/2016 rd

medlem Annika Saarikko cent
medlem Martti Talja cent.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.

Utlåtande ShUU 10/2016 rd
Avvikande mening

AVVIKANDE MENING

Motivering

Det långvariga och svåra ekonomiska läget verkar ännu inte ge med sig. Regeringens anspråkslösa satsningar på sysselsättning och ekonomisk tillväxt samt nedskärningar och åtstramningar som försvagar människornas köpkraft märks i ekonomin. Detta avspeglar sig starkt också i kommunekonomin och i tillgången och kvaliteten på den vardagliga basservice som är viktig för människorna. Regeringen föreslår att statsandelen ska sänkas med 0,38 procentenheter jämfört med i år. Regeringen har som ett led i sparprogrammet för kommunerna minskat på kommunernas uppgifter och skyldigheter. Det ger olika effekter beroende på kommun. Som också utskottet noterar är det särskilt utmanande att inom socialvården och hälso- och sjukvården hitta sparmål som inte hotar invånarnas grundläggande fri- och rättigheter.

Regeringen försöker bland annat spara in på äldreomsorgen. Avsikten är att ändra kvalitetsrekommendationen för äldreomsorgen så att det under ramperioden ger en inbesparing på 70 miljoner euro i de offentliga finanserna. Vi ser det som förnuftigt att regeringen slopade den målsättning i regeringsprogrammets bilaga 6 som gick ut på att försvaga dimensioneringen för heldygnsvård för äldre till 0,4 skötare per äldre. Det skulle enligt många sakkunnigbedömningar varit omänskligt och fullständigt oskäligt. Regeringen avser att nå sparmålet genom att den personal som deltar i vården, t.ex. personal inom rekreativ verksamhet och upprätthållande av social funktionsförmåga, vårdbiträden, studerande inom sektorn och studerande i läroavtal tas med i dimensioneringen av personalen mer flexibelt än tidigare. Vidare ska kraven om dimensionering av personalen vid enheter för serviceboende med heldygnsomsorg göras enhetliga, det särskilda dimensioneringskravet för personalen inom stödtjänster slopas och de möjligheter som den nya tekniken erbjuder utnyttjas vid beräkningen av dimensioneringen.

Regeringen har redan tidigare föreslagit (RP 218/2016 rd) att den tillgängliga kompetensen inom äldreomsorgen försvagas på så sätt att äldreomsorgslagens yrkesförteckning angående yrkeskompetens inom äldreomsorg samt de äldres rätt till en ansvarig arbetstagare slopas. Vi motsätter oss dessa försämringar av äldreomsorgslagen och godkänner inte heller de planerade ändringarna av kvalitetsrekommendationen till den del de försvagar kvaliteten på tjänsterna till de äldre.

Att försämra kompetensen och sakkunskapen inom äldreomsorg är fel reaktion på utmaningarna inom området. Tvärtom ökar behovet av expertis i takt med att befolkningen blir äldre och människor lever allt längre. Kvalificerad personal som mår bra är engagerad i arbetet och utgör en garanti för högkvalitativ och etiskt hållbar socialvård. Belastningen inom socialt arbete kan reduceras, om man förbättrar de anställdas psykiska resurser och satsar mer på organisatoriska lösningar, bland annat ledarskap, organisationen av arbetet, arbetsklimatet och stödet till arbetsenheterna. Positiva förändringar kan uppnås med konkreta handlingar som att införa personaldimensioneringar, försäkra sig om professionellt stöd, satsa på ledarskap, erbjuda konsultation och förbättra handledningen i arbetet och fortbildningen.

Det är fel att sänka kraven på expertis inom äldreomsorgen, då vi vet att hög kompetens är en förutsättning dels för god vård och tillräckligt mångsidig bedömning av vårdbehovet, dels för gott

Utlåtande ShUU 10/2016 rd
Avvikande mening

ledarskap och utveckling av insatserna. Allt detta möjliggör i sin tur verkningsfull och kostnads-effektiv verksamhet. Regeringen bör utveckla äldreomsorgen utifrån de sakkunnigas anvisningar. Det är det enda sättet att genomföra hållbara förändringar i serviceproduktionen och nå inbesparingar på lång sikt.

Avvikande mening

Vi föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 29.11.2016

Tuula Haatainen sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Anneli Kiljunen sd
Aino-Kaisa Pekonen vänst
Outi Alanko-Kahiluoto gröna